

УДК 347.965.6

DOI <https://doi.org/10.24144/2788-6018.2023.03.69>

ЩОДО ПРАВА АДВОКАТА НА ОТРИМАННЯ ВІД КЛІЄНТА КОНФІДЕНЦІЙНОЇ ІНФОРМАЦІЇ ТА ЇЇ ЗАХИСТ В УМОВАХ ГЛОБАЛІЗАЦІЇ

Заборовський В.В.

*професор, доктор юридичних наук,
професор кафедри цивільного права та процесу
Ужгородського національного університету
orcid.org/0000-0002-5845-7535*

Бисага Ю.М.,

*професор, доктор юридичних наук,
завідувач кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
Ужгородського національного університету
Заслужений юрист України
<https://orcid.org/0000-0002-8797-5665>*

Бєлов Д.М.,

*професор, доктор юридичних наук,
професор кафедри конституційного права
та порівняльного правознавства
Ужгородського національного університету
Заслужений юрист України
<https://orcid.org/0000-0002-7168-9488>*

Заборовський В.В., Бисага Ю.М., Бєлов Д.М. Щодо права адвоката на отримання від клієнта конфіденційної інформації та її захист в умовах глобалізації.

У даній статті розкриваються теоретико-прикладні питання щодо визначення сутності конфіденційної інформації саме через призму права адвоката на її отримання. Також звертається увага на проблемні питання, що виникають в аспекті забезпечення належного захисту конфіденційної інформації (персональних даних, комерційної таємниці) в процесі здійснення адвокатської діяльності.

В рамках даного дослідження аналізується правова природа договору про нерозголошення комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації. Аргументується позиція, за якою хоча такий договір і є важливим інструментом щодо охорони комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації, але потреба в його укладенні саме між адвокатом і його клієнтом є відсутньою, враховуючи режим адвокатської таємниці, який поширюється фактично на всю отриману від клієнта інформацію, в тому числі й щодо його персональних даних.

Розкривається також сутність послуги щодо адвокатського зберігання документів. Робиться висновок про те, що в багатьох випадках, клієнти адвоката надають переваги саме захисту конфіденційної інформації внаслідок поширення на неї режиму адвокатської таємниці (враховуючи її підвищений захист насамперед внаслідок дії гарантій адвокатської діяльності), використовуючи послуги адвокатів (адвокатських об'єднань) щодо адвокатського зберігання документів, в тому числі й в електронній формі.

Для досягнення поставленої мети, авторами були застосовані насамперед характерні для правової науки методи дослідження. Дослідження проводилося із застосуванням, зокрема, діалектичного методу пізнання правової дійсності, який надав можливість проаналізувати сутність права адвоката на отримання конфіденційної інформації стосовно його клієнта, тоді як використання системно-структурного методу надало можливість визначити загальну структуру роботи, що сприяло належному розкриттю поставлених перед нами завдань.

Ключові слова: адвокат; правовий статус адвоката; гарантії адвокатської діяльності; принцип конфіденційності; персональні дані; комерційна таємниця; договір про нерозголошення комерційної таємниці.

Zaborovskyy V.V., Bysaga Y.M., Byelov D.M. Regarding the lawyer's right to receive confidential information from the client and its protection in the context of globalization.

In this article, the theoretical and practical questions regarding the determination of the essence of confidential information are revealed precisely through the prism of the lawyer's right to receive it. Attention is also drawn to problematic issues that arise in the aspect of ensuring proper protection of confidential information (personal data, commercial secrets) in the process of practicing law.

Within the framework of this research, the legal nature of the contract on non-disclosure of commercial secrets and/or confidential information is analyzed. The position is argued that although such an agreement is an important tool for the protection of commercial secrets and/or confidential information, there is no need to conclude it specifically between a lawyer and his client, taking into account the regime of lawyer secrecy, which applies to virtually all information received from the client, including regarding his personal data.

The essence of the service regarding attorney storage of documents is also disclosed. It is concluded that in many cases, the lawyer's clients prefer the protection of confidential information as a result of the extension of the regime of attorney's secrecy to it (taking into account its increased protection, primarily due to the operation of guarantees of attorney's activity), using the services of attorneys (law associations) regarding attorney's custody documents, including in electronic form.

In order to achieve the goal, the authors used research methods that are primarily characteristic of legal science. The research was carried out using, in particular, the dialectical method of learning legal reality, which made it possible to analyze the essence of the lawyer's right to receive confidential information about his client, while the use of the system-structural method made it possible to determine the general structure of the work, which contributed to the proper disclosure of the tasks set before us.

Key words: lawyer; legal status of a lawyer; guarantees of advocacy; the principle of confidentiality; personal data; a trade secret; non-disclosure agreement.

Постановка проблеми. На конституційному рівні саме на адвокатуру покладено обов'язок надання правничої допомоги на професійній основі. Безпосередня реалізація такого обов'язку адвока-

том насамперед залежить не тільки від закріплення законодавцем відповідного правового статусу адвоката та його елементів (особливо, що стосується прав [1] та гарантій [2]), але й від його компетентності. Компетентність адвоката має тісний зв'язок із принципом добросовісності, та полягає не тільки у володінні відповідними професійними знаннями й навиками, але й у добросовісному виконанні доручення клієнта, що вимагає у нього використання всіх доступних йому законних засобів, які є необхідними для належного виконання такого доручення. Для належного здійснення переважної більшості видів адвокатської діяльності важливе значення відіграє діяльність адвоката щодо отримання (а в подальшому – і забезпечення зберігання та передання) фактичних даних, які можуть бути використані, в тому числі, і як докази по справі. Актуальність дослідження полягає в тому, що в багатьох випадках, значний обсяг такої інформації адвокат отримує безпосередньо від свого клієнта, який хоче забезпечити їх конфіденційність. Це в свою чергу вимагає, не тільки існування довіри у відносинах між клієнтом та адвокатом, але й належне (безпечне) використання останнім у своїй діяльності й різноманітних видів інформаційних технологій.

Аналіз наукових публікацій. Проблема визначення сутності конфіденційної інформації, зокрема, в аспекті здійснення адвокатської діяльності була предметом досліджень ряду науковців. Серед вчених, які досліджували окремі аспекти даної проблеми, доцільно виокремити праці Г. Алфьорова, Ю. Гарбук, Ю.Л. Грабовського, О.В. Жилінкової, С.С. Музики, В.Ю. Панченко, З. Ромовської, М.В. Ситницького, А. Шимко, Х.П. Ярмачі та інших. Разом із тим і сьогодні залишається достатня кількість дискусійних питань у даній сфері.

Метою даної статті є дослідження сутності конфіденційної інформації (персональних даних, комерційної таємниці) через призму права адвоката на її отримання, а також проблемних питань, які виникають щодо забезпечення належного захисту такої інформації.

Основними **завданнями** автори ставлять перед собою: дослідити законодавче закріплення та розкрити підходи науковців щодо визначення правової природи конфіденційної інформації саме в контексті здійснення адвокатської діяльності; проаналізувати сутність договору про нерозголошення а комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації, а також з'ясувати доцільність його укладення між адвокатом та його клієнтом; розкрити сутність послуги щодо адвокатського зберігання документів, в тому числі і у електронній формі.

Виклад основного матеріалу. Забезпечення конфіденційності інформації, яку отримує адвокат та принцип довіри у його відносинах з клієнтом мають тісний взаємозв'язок. Так, в Загальному

кодексі правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства [3] закріплене положення, за яким конфіденційність являє собою і першорядне та фундаментальне право, і є також обов'язком адвоката, в свою чергу довіра до адвоката може виникнути лише за умови обов'язкового додержання останнім принципу конфіденційності (п. 2.3.1). Подібна норма відтворена і у вітчизняних Правилах адвокатської етики [4] (ст. 10), в яких йдеться про те, що необхідною та важливою передумовою довірчих відносин між клієнтом та адвокатом є дотримання принципу конфіденційності, без чого неможливим є належне надання професійної правничої допомоги. Дана стаття також розглядає принцип збереження конфіденційності інформації через призму як права адвоката (у відносинах з суб'єктами, які можуть вимагати її розголошення), так і його обов'язку (щодо нерозголошення такої інформації відносно клієнта та осіб, яких вона стосується).

Перш за все вважаємо за необхідне розкрити сутність конфіденційної інформації саме в контексті здійснення адвокатської діяльності, з урахуванням активного використання адвокатом інформаційних технологій у своїй професійній діяльності. Так, в одному із наших попередніх наукових досліджень щодо можливості отримання інформації з обмеженим доступом на запит адвоката [5], ми вже звертали увагу на те, що профільний закон [6] визначає як суб'єктів (фізична чи юридична особа), так і режим використання конфіденційної інформації (за певними винятками, поширення такої інформації можливе лише за згодою особи, яка обмежила доступ до неї), а також перелік інформації, що не може бути віднесена до конфіденційної. В той же час, основну увагу ми акцентували саме на використанні режиму конфіденційності інформації як підстави для відмови у наданні відомостей на запит адвоката та наведенні деяких практичних порад щодо можливості отримання такої інформації.

Здійснюючи свою професійну діяльність, а саме реалізуючи насамперед своє право на збирання відомостей про факти, які можуть бути використані як докази (п. 7 ч. 1 ст. 20 Закону України «Про адвокатуру та адвокатську діяльність» [7]) адвокат повинен пам'ятати положення ст. 32 Конституції України, за яким не допускається, за загальним правилом, без згоди особи збирати, зберігати, використовувати та поширювати конфіденційну інформацію про неї. Здійснюючи тлумачення даної статті Конституційний Суд дійшов висновку [8], що конфіденційною є інформація про сімейне та особисте життя особи, а саме будь-які відомості (дані) про відносини немайнового та майнового характеру, події, стосунки, обставини, які пов'язані з особою та членами її сім'ї (за винятком її діяльності як публічної особи), а тому вищевказана діяльність щодо такої інформації без

згоди особи є втручанням в її сімейне та особисте життя.

Слід відмітити, що в іншому своєму рішенні Конституційний Суд України, до конфіденційної інформації про фізичну особу, поряд із даними про її національність, сімейний стан, освіту, стан здоров'я, релігійні переконання, дату і місце народження відніс також і відомості про майновий стан такої особи та інші персональні дані про неї [9]. Взагалі законодавство про адвокатуру приділяє значну увагу захисту персональних даних щодо фізичної особи, яка є клієнтом адвоката розглядаючи це як один із основних професійних обов'язків останнього (ч. 3 ст. 22 вищевказаного Закону). Поряд із збереженням конфіденційної інформації, Правила адвокатської етики (п. 10), і збереження персональних даних відносно клієнта адвоката (фізичної особи) розкривають й через призму права адвоката у його відносинах з суб'єктами, що можуть вимагати їх розголошення.

В одному із наших попередніх наукових досліджень щодо можливості отримання за адвокатським запитом інформації, яка містить персональні дані [10] ми не тільки розкривали правову природу даного різновиду інформації, але й звертали увагу на те, що головним чином, в юридичній літературі, потенційні «відмовні» запити пов'язують саме з персональними даними фізичних осіб [11, с. 62], що суттєво ускладнює реалізацію права адвоката на збирання доказів, враховуючи те, що значна частина таких даних може містити інформацію, яка охороняється законодавством про персональні дані.

Важливу роль, як ми уже зазначали, відіграє судова практика, яка не тільки вказує на практичні аспекти реалізації права на адвокатський запит (щодо можливості отримання відомостей, які містять персональні дані особи), але й визначає конкретні види відомостей, що можуть бути отримані на підставі такого запиту. В той же час, поза нашою увагою залишились питання щодо можливості отримання відомостей, які містять персональні дані клієнта адвоката, зокрема, за його дорученням, а також щодо їх збереження та захисту, враховуючи насамперед використання адвокатом інформаційних технологій в процесі своєї професійної діяльності.

Аналізуючи питання щодо права адвоката на отримання інформації, яка є конфіденційною, слід погодитися із позицією, за якою розширює сприйняття сутності такої інформації певним чином те, що її різновидом фактично є комерційна таємниця. До такого висновку, досліджуючи співвідношення понять «конфіденційна інформація» та «комерційна таємниця», доходили ряд науковців [12; 13; 14; 15], такої ж позиції притримується і судова практика (в п. 5.4 Пленуму ВАСУ «Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації» [16]).

ції» [16] зазначається, що різновидом конфіденційної інформації є комерційна таємниця, яка в розмінні положень Закону України «Про доступ до публічної інформації» не належить до таємної). Дефініцію поняття «комерційна таємниця» розкриває насамперед ст. 505 Цивільного кодексу України, аналіз положень якої дає можливість дійти висновку, що під режим конфіденційної інформації може потрапити по своїй суті будь-яка інформація про фізичних та юридичних осіб, яка є невідомою та легкодоступною для інших, оскільки саме від волі таких осіб, як зазначає Ю.Л. Грабовський залежить, які саме відомості відносити до конфіденційної інформації [17, с. 36].

Вирішуючи питання про віднесення тієї чи іншої інформації до категорії комерційної таємниці, особа повинна не тільки враховувати положення законодавства, що визначають перелік відомостей, які не можуть бути віднесені до такої таємниці (зокрема, положення постанови Кабінету Міністрів України № 611 від 9 серпня 1993 року [18]), але й забезпечувати насамперед обмеженість її в доступі (не має бути легкодоступною та загальновідомою для осіб) та вжиття належної системи щодо її захисту. Така позиція підтверджується і судовою практикою, яка виходить з того, що елементи та складові системи правового захисту такої таємниці мають бути задіяні та використані в повній взаємодії та єдності задля можливості уникнення витоку відомостей, що становлять комерційну таємницю, оскільки це може призвести до завдання матеріальних збитків [19].

Важливим інструментом забезпечення комерційної таємниці є договір про її нерозголошення (NDA – Non-Disclosure Agreement). Такий договір розглядають, зокрема, через призму особливого різновиду договору, предметом якого є охорона комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації, що використовується сторонами у процесі виконання іншого договору (договору підряду, трудового договору тощо) [20], і як інструмент правового захисту такої інформації, задля запобігання несанкціонованому її витоку, поширенню та неправомірному використанню, а також для підвищення робочої дисципліни всередині компанії [21].

Необхідність використання договору про нерозголошення комерційної таємниці саме задля забезпечення дисципліни в компанії насамперед полягає в усвідомленні того, що її розголошення може бути не тільки умисним (зокрема, змова з конкурентами), але значним є ризик і розголошення такої таємниці через необережність (наприклад, внаслідок халатного ставлення до використання пристроїв, на яких зберігається комерційна таємниця або ж використання для роботи з документами, які містять таку інформацію комп'ютерної техніки, що є у спільному доступі інших членів сім'ї) [22]. Адвокат повинен враховувати можливість й ненавмисного розголошення

інформації, яка містить адвокатську таємницю, що важливо особливо для адвоката, який поєднує адвокатську діяльність з іншою професійною діяльністю, не порушуючи при цьому вимог щодо несумісності.

На нашу думку, як такої потреби укладення між адвокатом і його клієнтом договору про нерозголошення комерційної таємниці (або ж будь-якої іншої інформації, яка є конфіденційною) не існує, оскільки фактично на всю отриману від клієнта інформацію про нього автоматично поширюється режим адвокатської таємниці [23; 24], під якою слід розуміти будь-яку інформацію, яка є у володінні адвоката у зв'язку з наданням ним професійної правової допомоги своєму клієнту, до того ж обов'язок збереження якої не обмежений у часі.

До того ж можливість розкриття вищевказаної інформації зумовлюється, з одного боку, інтересами клієнта та не може покладати на адвоката обов'язок повідомляти і про злочин його клієнта, що вже відбувся (але не відомий правоохоронним органам), і про злочин, який він тільки готується вчинити, а з іншого – інтересами адвоката, оскільки не допускається неправомірне зловживання клієнтом своїми правами. Взагалі збереження адвокатської таємниці є ні тільки обов'язком адвоката, але і його правом по відношенню і до його клієнта, і безпосередньо інших осіб, що мають право вимагати її надання та забезпечується насамперед через належну реалізацію гарантій адвокатської діяльності [25; 26].

В той же час, виходячи, зокрема, із принципу свободи договору, можливим є укладення між клієнтом та його адвокатом договору про нерозголошення комерційної таємниці, сутність якого не є перепорою щодо здійснення адвокатської діяльності. Непоодинокими є випадки укладення таких договорів між адвокатом та клієнтом і на практиці, зокрема, в ситуації коли адвокат фактично перебуває у трудових відносинах з юридичною особою, особливо за умови, коли на такому підприємстві затверджено положення про комерційну таємницю, дотримання якого є одним із основних трудових обов'язків працівників. Це важливо, зокрема, і аспекти притягнення працівника і до дисциплінарної відповідальності, на що звертає увагу і правозастосовна практика судів [27].

В даному випадку слід звернути увагу на те, що адвокату не забороняється перебувати у трудових відносинах з юридичною особою (бути її штатним працівником) та представляти її інтереси за умови укладення з нею договору про надання правової допомоги, з врахуванням вимог законодавства про адвокатуру, в тому числі й вимог щодо конфлікту інтересів [29]. Інколи стимулом для укладення договору про нерозголошення комерційної таємниці між клієнтом та його адвокатом є певні особливі положення такого договору. Так, важливим положенням такого договору, як

зазначається в юридичній літературі, поряд із визначення його предмету, строку дії є і положення про щодо порядку повернення інформації, яка містить комерційну таємницю (усіх її носіїв), або ж знищення такої інформації, особливо, яка знаходиться на особистих електронних ресурсах, носіях іншої сторони договору [30].

Поряд з цим, у багатьох випадках, клієнти адвоката надають переваги саме захисту конфіденційної інформації внаслідок поширення на неї режиму адвокатської таємниці. Як зазначається в юридичній літературі, враховуючи українські реалії ведення бізнесу, послуга щодо адвокатського зберігання документів (інформації) користується великим попитом [31]. Перевагами зберігання інформації та документів клієнта саме в адвоката є по суті підвищений їх захист, враховуючи насамперед гарантії недоторканості приміщень, де адвокат здійснює свою професійну діяльність та інших його володінь (зокрема, п. 4 ч. 1 ст. 23 Закону України «Про адвокатську діяльність» встановлює заборону на проведення огляду, розголошення, вилучення чи витребування документів, які пов'язані із здійсненням адвокатської діяльності; а ч. 2 цієї статті передбачає особливості проведення таких слідчих дій як обшук чи огляд відносно житла адвоката, приміщень, де він здійснює адвокатську діяльність, інших його володінь).

Адвокати, особливо адвокатські об'єднання [31], все частіше надають послуги щодо адвокатського зберігання документів, в тому числі й в електронній формі (деякі адвокатські об'єднання навіть пропонують додаткові послуги щодо переведення документації в цифровий формат з подальшим наданням доступу до неї) [32] та розглядають це як окремий вид адвокатської діяльності, який може надаватись не тільки в рамках надання правової допомоги клієнту в цілому. Перевагами такої послуги вони наводять захист інформації враховуючи, можливі: спроби рейдерського захоплення підприємства та його майна; вилучення документів та інформації під виглядом проведення оперативно-розшукових заходів або ж слідчих дій; позапланові перевірки контролюючих органів та/або направлення ними запитів про надання конфіденційної інформації тощо. Хоча здійснення такої діяльності прямо не заборонено законодавством про адвокатуру, в той же час дискусійним є питання щодо її відповідності призначенню адвокатури як правозахисного інституту громадянського суспільства щодо захисту та відстоювання інтересів свого клієнта. За жодних умов діяльність адвоката не має суперечити основним засадам здійснення адвокатської діяльності, а адвокатське помешкання чи його контора, як слушно зазначає, З.В. Ромовська, не може бути сховищем (бункером), у якому ховалася б від можливого розголошення будь-якої інформації, у тому числі про кримінально-карані дії [33, с. 59].

В контексті даного дослідження, важливими є й питання щодо можливості отримання адвокатом інформації (документів), що містять персональні дані, в тому числі й відносно свого клієнта. Не менш актуальними є й питання щодо використання адвокатом такого інструменту як адвокатське дос'є, зокрема в електронній формі задля забезпечення належної реалізації принципу конфіденційності здійснення адвокатської діяльності. Необхідність проведення таких досліджень зумовлена потребою підвищення надійності збереження конфіденційності інформації, враховуючи, зокрема, непоодинокі випадки порушення правоохоронними органами національних та міжнародних гарантій здійснення адвокатської діяльності. Так, лише протягом 2022 року представники комітету Національної асоціації адвокатів України із захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності понад сто разів виїздили на слідчі (розшукові) дії, що проводилися у приміщеннях адвокатів та отримали більше п'ятдесяти звернень про порушення їх прав та гарантій адвокатської діяльності [34].

Висновки. Хоча договір про нерозголошення комерційної таємниці (NDA) і є важливим інструментом щодо охорони комерційної таємниці та/або конфіденційної інформації, але потреба в його укладенні саме між адвокатом і його клієнтом є відсутньою, оскільки фактично на всю отриману від клієнта інформацію, зокрема про нього, автоматично поширюється режим адвокатської таємниці, тож вона не підлягає розголошенню, а одним із основних принципів здійснення адвокатської діяльності є принцип конфіденційності.

В багатьох випадках, клієнти адвоката надають переваги саме захисту конфіденційної інформації внаслідок поширення на неї режиму адвокатської таємниці (враховуючи її підвищений захист насамперед внаслідок дії гарантій адвокатської діяльності), використовуючи послуги адвокатів (адвокатських об'єднань) щодо адвокатського зберігання документів, в тому числі й в електронній формі.

Хоча проблеми забезпечення інформаційної безпеки здійснення адвокатської діяльності потребують окремого наукового дослідження, але дотримання загальних правил електронного діловодства (зокрема, щодо обмеження доступу сторонніх осіб до інформації) та використання надійних (з багаторівневим захистом) сервісів віддаленого доступу сприятимуть захисту конфіденційної інформації клієнта, в тому числі в умовах інформаційної глобалізації.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. Заборовський В.В. Конфіденційне спілкування адвоката зі своїм клієнтом як гарантія здійснення адвокатської діяльності. Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право.

2021. Вип. 66. С. 244–250. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.66.40>.
2. Заборовський В.В., Манзюк В.В. Документальне підтвердження правового статусу адвоката як необхідна умова реалізації права на запит. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2021. Вип. 64. С. 335–340. <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2021.64.61>.
  3. Загальний кодекс правил для адвокатів країн Європейського Співтовариства, прийнятий делегацією дванадцяти країн-учасниць на пленарному засіданні у Страсбурзі в жовтні 1988 року. URL: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/994_343.
  4. Правила адвокатської етики, затверджені Звітно-виборним з'їздом адвокатів України від 9 червня 2017 року. URL: <http://vkdka.org/wp-content/uploads/2017/07/PravilaAdvokatskojiEtiki2017.pdf>.
  5. Про доступ до публічної інформації: Закон України від 13 січня 2011 р. № 2939-VI. *Відомості Верховної Ради України*. 2011. № 32. Ст. 314.
  6. Заборовський В.В., Булеца С.Б. Щодо можливості отримання інформації з обмеженим доступом на запит адвоката. *Visegrad journal on human rights*. 2021. № 2. Р. 322–328.
  7. Про адвокатуру та адвокатську діяльність: Закон України від 5 липня 2012 р. № 5076-VI. *Офіційний вісник України*. 2012. № 62. Ст. 17.
  8. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення положень ч. 1, 2 ст. 32, ч. 2, 3 ст. 34 Конституції України від 20 січня 2012 року № 2-рп/2012. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v002p710-12#Text>.
  9. Рішення Конституційного Суду України у справі щодо офіційного тлумачення ст. 3, 23, 31, 47, 48 Закону України «Про інформацію» та ст. 12 Закону України «Про прокуратуру» (справа К.Г. Устименка) від 30 жовтня 1997 року. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v005p710-97#Text>.
  10. Заборовський В.В. Щодо можливості отримання інформації, яка містить персональні дані за адвокатським запитом. *Закарпатські правові читання: матеріали XIII Міжнародної науково-практичної конференції (м. Ужгород, 27-28 травня 2021 р.)*. Ужгород: РІК-У, 2021. С. 163–166.
  11. Папулова З.А. Адвокатский запрос = Attorney request: проблемы эффективной реализации. *Адвокатская практика*. 2017. № 4. С. 62.
  12. Габрук Ю. Охорона конфіденційної інформації та комерційної таємниці: як? що? навіщо? *Юридична газета*. 2022. URL: <https://yur-gazeta.com/publications/practice/informaciyne-pravo-telekomunikaciyi/ohorona-konfidenciynoyi-informaciyi-ta-komerciynoyi-taemnici-yak-shcho-navishcho.html>.
  13. Ситницький, М.В. Характерні ознаки комерційної таємниці. *Науковий вісник Ужгородського національного університету : Серія: Право*. 2013. Вип. 23. Ч. 1. Т. 1. С. 262–266.
  14. Ярмак Х.П., Музика С.С. Класифікація конфіденційної інформації. *Південноукраїнський правничий часопис*. 2021. № 1. С. 94–98.
  15. Жилінкова О.В. Договірне регулювання відносин щодо інтелектуальної власності у сфері інформаційних технологій. *Право України*. 2018. № 1. С. 137–145.
  16. Про практику застосування адміністративними судами законодавства про доступ до публічної інформації: Постанова Пленум Вищого Адміністративного Суду України від 29 вересня 2016 р. № 10. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/v0010760-16#Text>.
  17. Грабовський Ю.Л. Адвокатський запит як засіб отримання адвокатської інформації. *Інформація і право*. 2015. № 2. С. 36.
  18. Про перелік відомостей, що не становлять комерційної таємниці: Постанова Кабінет Міністрів України від 9 серпня 1993 р. № 611. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/611-93-п#Text>.
  19. Постанова Верховного Суду від 23 листопада 2020 року, справа № 910/1759/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/93149537>.
  20. Шимко А. NDA працює? IT адвокати відповідають. *Судова практика*. <https://legalitygroup.com/nda-pratsyuye-it-advokatividpovidayut-sudova-praktika/>.
  21. Алфьоров Г. Нюанси захисту комерційної інформації на підприємстві та відповідальність в разі її розголошення. 2022. URL: <https://pravo.ua/niuansy-zakhystukomertsiinoi-informatsii-na-pidpriemstvi-ta-vidpovidalnist-pry-ii-rozholoshenni/>.
  22. Комерційна таємниця: інструменти захисту та відповідальність за розголошення. 2022. URL: https://biz.ligazakon.net/analytcs/214258_komertsyna-tamnitsyanstrumenti-zakhistu-ta-vidpovidalnist-zarozgoloshennya.
  23. Заборовський В.В., Гечка К.В. Проблемні питання визначення поняття «адвокатська таємниця». *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія: Право*. 2014. Вип. 25. С. 274–277.

24. Заборовський В.В., Гечка К.В. Проблеми правового захисту адвокатської таємниці та шляхи їх вдосконалення. *Порівняльно-аналітичне право*. 2014. № 1 С. 296–298. URL: http://pap.in.ua/1_2014/Zaborovskyi,_Hechka.pdf.
25. Заборовський В.В. Гарантії безпеки як одні з основних у забезпеченні професійної діяльності адвоката. *Priority a stratégia pre rozvoj právnej vedy vo svete vedy: zborník príspevkov z Medzinárodná vedecko-praktická konferencia (Sládkovičovo (Slovak Republic), 28-29 októbra 2016)*. Sládkovičovo: Vysoká škola Danubius, 2016. P. 192–195.
26. Заборовський В.В. Деякі проблемні питання забезпечення реалізації свідоцького імунітету адвоката як гарантії його професійної діяльності. *Актуальні проблеми адвокатури: матеріали Всеукраїнської наук.-практ. конф. (м. Харків, 14 грудня 2017 р.)* / редкол.: Л.М. Москвич та ін. Т. 1. Х.: Вид-во «Юрайт», 2018. С. 27–30.
27. Постанова Верховного Суду від 24 січня 2022 року, справа № 343/1678/19. URL: <https://reyestr.court.gov.ua/Review/102892116>.
28. Комерційна таємниця в IT-індустрії. 2022. URL: <https://go-advocate.com/komertsijna-tajemnytsya-v-it-industriji-2/>.
29. Про затвердження роз'яснення щодо можливості представництва юридичної особи адвокатом, який працює в ній за трудовим договором: рішення Ради адвокатів України від 16 листопада 2017 року № 254. URL: https://unba.org.ua/assets/uploads/legislation/rishennya/2017-11-16-rshennya-rau-254_5a449c10284ee.pdf.
30. Угода про нерозголошення: що потрібно знати. 2022. URL: <https://yur-gazeta.com/golovna/ugoda-pro-nerozgoloshennya-shcho-potribno-znati.html>.
31. Адвокатське зберігання документів: чому вам це потрібно. 2018. URL: www.barristers.com.ua/advokatske-zberigannya-dokumentiv-chomu-vam-tse-potribno/.
32. Зберігання документів адвокатом. URL: <https://mlbc.com.ua/en/services/zberigannya-dokumentiv-advokatom>.
33. Ромовська З. Закон України «Про адвокатуру» - ремонт чи повна реконструкція? *Право України*. 2000. № 11. С. 58-59.
34. Комітет захисту прав адвокатів та гарантій адвокатської діяльності НААУ презентує звіт про діяльність у 2022 році. 2023. URL: <https://unba.org.ua/news/7854-komitet-zahistu-prav-advokativ-ta-garantij-advokats-koi-diyal-nosti-naau-prezentue-zvit-pro-diyal-nist-u-2022-roci.html>.